

Erkės įkandimas gali būti lemtingas

Atšilus orams vykstame į gamtą, tačiau nė neįtariame, kad pievose, parkuose, miškuose ar net sodybos kieme mūsų tyko nemenkas pavojus – erkės. Erkėms labiausiai tinkama aplinka – lapuočių ir mišrūs miškai, kurie vyrauja vidurio Lietuvoje, tačiau jų galima rasti pušynuose ar net miestų parkuose, soduose, kitose žaliosiose zonose.

Dėl šiltėjančio klimato erkių perduodamų ligų pagausėjimas tampa vis aktualesnė problema. Erkių sezonas paprastai trunka nuo balandžio iki spalio mėnesio, tačiau, esant šiltai žiemai, gali pailgėti. Vidutinė temperatūra, kuriai esant erkės išlieka aktyvios, yra +5°C. Aktyviausios erkės – balandį, gegužę ir birželį, kai joms gyvybiškai būtina pasimaitinti. Erkės ypač aktyvios vasarą, po lietingos dienos. Šaltuoju periodu erkės pasyvesnės.

Paprastai erkės savo aukos tyko ant žolės, neaukštų krūmų. Einant pro šali, jos prikimba prie žmogaus drabužių ir suradusios tinkamą vietą kūne įsisiurbia. Erkės dažniausiai įsisiurbia į kaklą, paausius, kirkšnis, pažastis, kojų ar rankų lenkimo sritį.

Daugelis erkių rūšių platina infekcines ligas. Erkės savo seilėse ar žarnyne gali turėti bakterijų arba virusų, kuriuos, siurbdamos kraują, perneša į žmogaus organizmą. Lietuvoje erkės dažniausiai platina erkinį encefalitą ir Laimo ligą. Žmonės erkių platinamomis ligomis suserga, įkandus infekuotai erkei. Erkiniu encefalitu taip pat galima užsikrėsti ir vartojant nepasterizuotą ožkų ir karvių pieną.

Erkinis encefalitas - tai sunki gamtinė židininė virusinė liga, sukeliama erkinio encefalito viruso. Ligos pradžia: pakilusi temperatūra, galvos skausmas, silpnumas, šaltkrėtis, pykinimas, primena gripo ar peršalimo simptomus, todėl juos galima sumaišyti. Žmogus šiuos ligos simptomus dažniausiai pajaučia po 7–14 d. nuo užsikrėtimo. Daliai žmonių liga tuo ir pasibaigia, nes organizmo imuninė sistema susidoroja su erkinio encefalito virusu, tačiau šimtams užsikrėtusių asmenų prasideda antroji encefalito fazė. Jai būdinga aukšta temperatūra, virusas pasiekia smegenis ir sukelia jų uždegimą. Maždaug trečdalis žmonių, persirgusių erkiniu encefalitu, nevisiškai pasveiksta. Dažniausi liekamieji reiškiniai: negalėjimas susikaupti, miego sutrikimai, nuolatiniai galvos skausmai, padidėjęs jautrumas, elgesio pokyčiai, rečiau – paralyžius.

Kadangi nėra patikimos apsaugos nuo erkių, reikia imtis priemonių, padedančių išvengti erkių sukeltų ligų. Vienintelė patikima profilaktikos priemonė – skiepai nuo erkinio encefalito. Nuo erkinio encefalito reikėtų pasiskiepyti visiems, nes Lietuva priklauso padidėjusio pavojaus susirgti erkiniu encefalitu zonai. Erkinio encefalito vakcina galima skiepyti vaikus nuo vienerių metų amžiaus. Geriausia pradėti skiepytis žiemą, tuomet iki erkių aktyvumo pradžios organizme susidaro imuninė apsauga, tačiau skiepytis galima visus metus. Skiepijama tris kartus, galima pasirinkti įprastą ir greitesnę skiepijimo schemą.

Laimo ligą sukelia bakterija. Žmonėms ši bakterija perduodama, kai įsisiurbia borelijomis užsikrėtusi erkė. Ligai būdingiausias požymis – po 7–14 dienų odoje, erkės įsisiurbimo vietoje, atsirandanti viena ar net kelios raudonos ryškiais kraštais dėmės. Per kelias dienas paraudimas gali išplisti iki 5 cm pločio ir daugiau. Vėliau šis paraudimas gali pranykti, bet liga progresuoja toliau. Gali atsirasti kiti požymiai: galvos skausmai, ankstyvas nuovargis, nerimas. Vėlesnėse ligos stadijose pasireiškia nervų sistemos, sąnarių, raumenų, akių ir širdies pažeidimai.

Vėlyvoje (lėtinėje) Laimo ligos stadijoje progresuoja nervų sistemos pažeidimai, lėtinis sąnarių uždegimas, lėtinis odos pažeidimas. Persirgus imunitetas neįgyjamas, tad Laimo liga galima susirgti ne vieną kartą.

Nuo Laimo ligos skiepų nėra, todėl šiuo atveju apsaugo tik bendrosios profilaktinės priemonės. Būnant gamtoje reikėtų vengti pamiškių ir aukštų žolių pievų, o jeigu tai neišvengiama, apsivilkti šviesiais drabužiais, kurių apykaklė, rankogaliai ir kelnų galai gerai priglunda prie kūno. Galvą patartina apsirišti skarele arba užsidėti gerai priglundančią kepurę. Drabužius geriausia apdoroti cheminiais repelentais (erkės atbaidančiomis priemonėmis). Grįžus būtina nedelsiant apžiūrėti visą kūną, ypač paausius, kaklą, pažastis, kirkšnis, kojų ar rankų lenkimo linkius, kadangi erkės dažniausiai įsisiurbia šiose vietose. Taip pat patartina persirengti kitais rūbais, o vilkėtus drabužius iš karto išskalbti ar pakabinti saulėje vietoje, nes sausame ore erkės išgyvena trumpai.

Parengė visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči sveikatos priežiūrą mokykloje

Rasa Vaišvilė

pagal Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centro medžiagą ir
Nacionalinio visuomenės sveikatos centro medžiagą